Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1994 ОКТЯБРЬ 19
Намарай hүүл хүхэ нохой hарын 15
СРЕДА
Гарагай 4
№ 202 (19044)
Газетын сэн захилай 10 түх.
Хэлсээтэ сэн.

В. Потаповай пресс-конференци

Өнөөдрийн гүйсэдхэхэ засагай хэрэгүүд тухай хэлбэлцэхэ пресс-конференци үнгэргэгдэхөөр хараалагдажа, түүнийг Президент Л. В. Потапов үнгэргэбэ. Оксидентэй 17-ной 16 сагта Улаан-Удын хэблэлэй байшанда болоhон тус пресс-конференцийг Президентын хэлбэрилгэлтэй албанай хүтэлбэрилэгшэ Д. Г. Санжиев нээгээд, түүнтэй хамтаараа үгэ хэлэхыень Л. В. Потаповта хандаба.

Л. В. Потапов хэлэхдээ, тоолодог хоёр жилэй гол анхаралаа Бурятиин хүн амтанай хүнсэндэ, Бюджетийн дефицит, бюджет хүдэлмэри, Россин бюджедэй баталгаа, Россин бюджедэй дефицит, Тиимэhээ бюджетийн дефицитынь хүндэ байгаа, Россин бюджедтэй холбогдохоньнь тодорхой бэлдэгдэнэ.

Правительствын министерствонуудтай хоорондо хүсэлтэй, Дүтгэдэлынь гаргаhан бюджедэй имаг процент олзо оршодогдонхой. Гэбэшэ чиллард тухэрсэн урьhаламжые хүдэлмэрилэгдэнэ. 1995 оной бюджетийн хүдэлмэрилэгдэнэ.

Президент Президент шалгаагаанууд Москвабаа мунхарсан арагуй байна. Гол мэдээжэ зүйл Чечнюдэ гол, Байгал хамгаалха уялгатай, бусад нютагуудтай, энэ зорилгоор hүрагтуй улуу хэмжээ баатай болоо.

Л. В. Потапов тоолодог хоёр гол анхаралаа.

Президентынь, бюджет хүдэлмэри, Россин бюджедэй баталгаа. Тэрэнь хадаа сагаа хубсаhатай хүн. Доо «Харгы дээгүүр шуудуд гарадаг» гэжэ бэй. Энээнэй hүүлдэ мо- листнууд үсоон болоод, ой тойрон ажаhуулаа- ороо шуудхэрнүүд хаа- гэжэ доогуур хэлэ- болонхой.

БОРГООБОНБОО ГАРГАХА?

Правительствадаа министерствын тухай хоорэл. Дутгэдэлынь гаргаhан бюджедэй имаг процент олзо оргаргаhанай. Гэбэшэ чиллард тухэрсэн урьhаламжые хүдэлмэрилэгдэнэ. 1995 оной бюджетийн хүдэлмэри хүлеэнхэй

Буряад Республикын Арадай Хуралай сессиие үгтуулан

АЖАБАЙДАЛАЙ ЭРИЛТЫН ЁҺООР

Россин Федерациин бүридэлдэ ородог Буряад оронмай мүнөө экономическа болон политическэ реформонуудые бэелүүлэн, дэлгүүрэй үргэн замда гараха талаар бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байнхай. Бүрин эрхэтэ байлгые соносхоһон Буряад Республика хүгжэлтынгөө шатада угаа олон бэрхэшээлнүүдтэй ушарна. Энээнние республикымнай эрхэтэн бүхэн һайн мэдэжэ байгаа ёһотой. Оронойнгоо, мүн республикынгаа экономико һайжаруулхын тула бидэнэр политическэ реформо бэелүүлхэ ушартай байгаабди. Манай республикын хүтэлбэрилгын үрэнэй зургааануудай ута үнжагай, мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусажа шадахаяа болиһон зургааануудые бодото ашаг үрэтэй хүтэлбэрилгын зургааануд болгохын тула бүгэдэ арадай һунгалта үнэргэжэ, өөрын Президенттэй, өөрын парламенттай —Арадай Хуралтай болоһон гээшэбди. Гэхэ зуура Буряад Республикын Президент болон Правительствые толгойлогшоор нэгэ хүн һунгагдажа, үрэнэй аппарадта гаргажалагдадаг мүнгэ зөөриие алмаха зорилго түйлагдаа гэжэ онсолхо ёһотойбди. Буряад Республикын урдахи зарлалай Верховно Советдэ аяар 170 депутадай һунгагдаһан байбал, Арадай Хурал оройдоол 65 депутадтай байха гээд мэдэнэбди.

Депутат хадаа мүнөө эрхэтэдэй оухы һайн талые, һайн шанарые өөртөө абаһан байха ёһотой юм. Тэрэ оронойнгоо хүргэлтын шухала асуудалнуудые һайн мэдэхэ, ажалша коллективүүдэй байдал болон эрилтэнүүдые ойлгохын тула тэдэнтэй холбоо барисаатай байха уялгатай гээшэ.

Депутат болбол эмхидхэлшэ, хүн зондо үдэрэй элдэб янзын үзэгдэлнүүдые тайлбарилжа, ойлгуулжа шадаха зэргэтэй, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ анхаралаа табидаг байха ёһотой ха юм. Гэхэ зуура Арадай Хуралай депутат бүхэн хүн зоной зүгһөө дэмжэлгэтэй байха болоно. Хурянгыгаар хэлэбэл, Арадай Хуралай депутадай уялгануд «Буряад Республикын Арадай Хурал тухай» Буряад Республикын Хуулиар, «Арадай Хуралай депутадай статус тухай» Хуулиар тодорхойлогдодог гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта Арадай Хуралай депутадта хабаатай бусад асуудалнуудые дурдахада болохол ха.

Депутат бүхэн өөрын түсэбтэй, үдэр бүрин тэмдэглэлнүүдэй дэбтэртэй байжа болохо юм. Жэшээлхэдэ, депутадай түсэб соо һунгагшадай дунда ябуулха хүдэлмэри, эмхи зургааанууд болон предприятинуудтай холбоон, Арадай Хуралай комитедүүд болон комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаадалга, Арадай Хуралай шиндхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри, депутадай һуралсал гэхэ мэтэ асуудалнууд бэшэгдэжэ болохо байна.

Депутадууд асуулта хэжэ, тушаалта нюурнуудһаа харюу абаха эрхэтэй. Тиимэ асуулта нэгэ хүндэ хабаатай байжа болодог. Тэрэл нэгэ хүндэ хабаатай асуудал бусад бүлэг хүнүүдтэ, саашань хэлэбэл, бүхы һуурин, тосхоной, городой хүнүүдтэ хабаатай байбал, олониитын удха шанартай хэрэг болохо байна бшуу. Тиимэһээ депутат бүхэн асуулта хэхэһээ урид тэрэ асуултынгаа саашанхи хойшолон тухай бодомжолхо ёһотой байна ха юм. Олонхи ушарта депутадууд бүхы ябуулгынгаа ашаг үрэ үгөөгүй хадань, асуулта хэдэг гээд һануулхада болоно. Депутадай асуултаар ямар хэмжээн абтааб гэһэн хиналта бэелүүлэгдэхэ ёһотой юм. Гэхэ зуура депутадай асуулые депутадай хандалгатай холижо болохогүй. Ажал ябуулгынгаа үедэ депутат бүхэн ямаршье хүтэлбэрилэгшэдэ хандажа болохо байна бшуу.

Хэрбээ депутадай, тэрэшэлэн ямаршье албан тушаалтадай зүгһөө хуули буса ябадалай гаргагдаһан байбал, депутадай мүрдэлгэ хэгдэжэ болохо байна. Депутадай мүрдэлгэ Республикын Арадай Хуралай, мүн Арадай Хуралай комитедүүдэй шиндхэбэрээр хэгдэжэ болодог юм. Депутадай мүрдэлгын дүнгүүд Арадай Хуралай депутадуудта мэдээсэгдэдэг, тус мүрдэлгын үндэһөөр шиндхэбэри баталан абтадаг.

Буряад Республикын нэгэдэхи зарлалай Арадай Хуралай хоёрдохи сесси байгша оной октябриин 24-дэ нээгдэхэ гээд мэдэнэбди. Тус сесси дээрэ олон шухала, республикымнай ажабайдалда тон ехэ удха шанартай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана. Тодорхойлбол, нэн түрүүн «Буряад Республикын Конституцида нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» асуудал дурдая. Һаяшаг, байгша оной эхеэр баталан абтаһан Үндэһэн Хуулида ямар нэмэлтэнүүд оруулагдаха болоо юм гээд хүнүүд даб дээрэ һанажа болохо байна бшуу. Буряад Республикымнай Үндэһэн Хуули дотор Арадай Хурал тухай нэгэ-хоёр үгэ бэшээтэй байдаг юм. Тиихэдэ ажабайдалай эрилтын ёһоор Конституциин 93-даки статьяа соо Арадай Хуралай Совет бии болгохо гэһэн нэмэлтэ оруулха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, Буряад Республикын Арадай Хуралай нэгэ сессинһээ нүгөөдэ сесси болотор Арадай Хуралай ажал ябуулые хэн хүтэлбэрилэн ударидаха болоноб? **«Арадай Хуралай ажал ябуулые сессинһээ сесси хүрэтэр 21 депутадһаа бүридэһэн Совет хүтэлбэрилдэг»** гэһэн нэмэлтэ оруулха хэрэгтэй. Тэрэшэлэн Конституциин 79-дэхи статьяда **«Арадай Хурал... дээдын хиналтын зургаан болодог»** гэһэн үгэнүүдые оруулхые дурадхахабди. Юундэб гэхэдэ, Арадай Хуралай шиндхэбэриие болоулха зургаан байха ёһогүй гэжэ тоолонобди. Энээхэн нэмэлтэ тухай олон хүнүүд һанамжаяа хэлэжэ болохо гээд һанахаар байна. Тиихэдэ Конституциин 86-дахи статья соо **«Буряад Республикын Арадай Хуралай мэдэлдэ үгтэдэг гэбэл гээд, Арадай Хурал Россин Федерациин болон Буряад Республикын Хуулинуудые дүүргэлтые зогсоохо онсо эрхэтэй»** гэһэн үгэнүүдые нэмэжэ бэшэхые дурадхахамнай. Эдэ үгэнүүд мүн лэ бүхы талаһаа зүбшэн хэлсэгдээд, Конституциин тус статьяда нэмэлтэ болжо орохо гэжэ тухайлнаб. Гадна бусадшье жэжэ хубилалтанууд оруулагдахаар хараалагдана.

«Буряад Республикын Арадай Хурал тухай», «Буряад Республикын Арадай Хуралай депутадай статус тухай», «Буряад Республикын Конституционно сүүд тухай» Буряад Республикын Хуулинуудай проектнүүд зүбшэн хэлсэгдээд, баталан абтаха ёһотой гээшэ. Эдэ асуудалнуудай шухала байһаниинь ойлгосотой юм бээз. Эдэ Хуулинуудай проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ, баталан абалгада олон хүнүүд хабаадуулагдана.

Республикын хүдөөгэй, болон городуудай захиргаанай гулваанарай зүблөөн дээрэ дурадхагдаһан нэмэлтэнүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэдэнэй һанамжанууд хараада абтаа.

«Буряад Республикын Арадай Хурал тухай» Буряад Республикын Хуулиин проект соо, жэшээлхэдэ, Арадай Хуралай байгууламжа болон эрхэ түлөөлэгдэһөө эхилээд, Арадай Хуралай ажал ябуулые болоулга хүрэтэр — 32 статьятай Хуули баталагдаха байна.

«Буряад Республикын Конституционно сүүд тухай» Буряад Республикын Хуулиин проект 65 статьяһаа бүридэнэ. Энэньшье ойлгосотой юм бээз. Конституционно сүүд манай республикада түрүүшыхиеэ бии болгогдохо байһан тула тэрэ сүүдэй эрхэ түлөөлгэнүүд илангаяа тодорхойгоор бэшэгдэнэн байха ёһотой ааб даа. Эдэ дээрэ дурсагдаһан бүхы хуулинуудай проектнүүдые дахинаа хаража үзэхэ, үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ хүдэлмэри сессиин эхилтэр сүм дүүргэгдэһэн байха ёһотой.

Буряад Республикын Арадай Хурал — республикын парламент дээдын түлөөлэлгэтэ, хуули гаргалтын зургаан байһан тула Арадай Хуралай комитедүүдэй гэшүүдтэ, бүхы депутадуудтаа түшэглэн, манай ажабайдалда хабаатай бүхы шухала асуудалнуудые хуулинуудай үндэһөөр шиндхэлсэхэ хараатай. Урдаа табиһан зорилгомнай ехэ. Тиимэһээ энэ ехэ зорилгоёо бэелүүлхэ байхабди гэжэ һунгагшадаа, мүн үргэн уншагшадые найдуулха хүсэлэнтэйб.

В. МАРКОВ,
Буряад Республикын Арадай Хуралай комитедэй түрүүлэгшэ.

СНГ: тобшо һонинууд

КИШИНЕВ. Молдавиин Приднестровье хизаарһаа Россин 14-дэхи Армиие гаргаха тухай хэлсээн эсэслэн толорхойлогдожо, СНГ-гэй үрэнүүдэй толгойлогшодой октябриин 21-дэ үнэргэгдэхэ уулзалгада гар табигдаха юм. Россин сэрэгшэдые гаргаха талаар хөөрэлдөөн дээрэ Молдавиин делегациин толгойлогшо, Молдавиин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Николай Осмокеску иигэжэ хэлэһэн байна.

МОСКВА. Россин губернаторнуудай холбооной түрүүлэгшэ Анатолий Тяжлов ба Курганай, Пермиин, Ярославлиин областнуудай губернаторнууд Борис Ёльцинтэй уулзалгада зорюулһан пресс-конференци хэһэн байна. Энээн дээрэ Россин хүн зоной байдал һайжаруулха ба сэнтэй саарһануудые үрэнэй талаһаа гуримшуулха гэһэн программа хаража үзэһэн байна.

МОСКВА. Нефтние гадаадада гаргадаг хубинь 7,5 миллион тонноор ехэ болгогдоо, тэрэнэй тоодо 1,5 миллион тонно нефть үрэнэй хэрэгсэлдэ үгтэхэ гэһэн экономикын министерствын дурадхалые Россин Федерациин правительствын шууд бүтээгдэхэ асуудалнуудай талаар комисси һайшаагаа. Тиин «дутын» хари үрэнүүдтэ эльгээгдэхэ нефтиин хэмжээе 5,9 миллион тонноор бага болгохо гэһэн шиндхэбэри абтаа, мүн «Росконтрактын» дизельнэ түлишын хуби 1,2 миллион тонноор бага болгогдоо, тэрээнэй хамта мазудай гадаадада гаргадаг хуби хизаарлагдаа гэһэн дурадхал баһа һайшаагдаа.

КАЗАНЬ. Татарстанай ерээдүйн парламентын түрүүшын үндэһэн табигдаба: ээлжээтэ сесси дээрэ Республикын Конституцида үрэнэй засагые хубилгаха талаар заһабаринуудые оруулха тухай хуулиин проект түрүүшын уншалгаар абтаһан байна. Һаядаа Верховно Совет болюулагдаха, тиин ерэхэ жэлэй эхиндэ болохо удаадахи һунгалтада бүридэлдөөрөө мүнөөнэйхиһөө хахадһаань бага, саг үргэлжэ худэлхэ ба мэргэжэлтэй шэнэ парламент һунгагдахаар хараалагдана. Депутадуудай һунгалтын ба нютагуудай хуулиин проектнүүдые абажа, — засагые хубилгаха хэрэг арадай депутадууд тодорхойгоор бэлэдхээ болоно.

ВЛАДИВОСТОК. Президентын Зарлигай дүүргэлтэ болгон, Приморийн губернаторай һунгалтые болюулһан ушар гансашье һунгагшадай бэшэ, мүн һунгуулхашье хүнүүдэй дура гутаагаа. Губернаторай тушаалда орохо дуратай хоёр кандидат Виктор Лифоров ба Алексей Суворов президентдэ хандаһан гуйлтатай бэшэг эльгээгээ. Энээн соогоо Приморийн гүйсэдхэхэ засагай толгойлогшые һунгалтые үнэргэхэ гэһэн асуудал дахин харан үзэхэ ба абаһан шиндхэбэрээрээ хүн зондоо Приморийн хизаа[illegible] губернаторые һунгахын [illegible]га олгохо гэжэ бэшэнэ.

ТАШКЕНТ. Узбекстан[illegible]дын валютын жаса Узбе[illegible]танда 140 миллион доллар[illegible] һомолоо. Тиигэжэ Узбе[illegible]танда бэелүүлэгдэжэ байг[illegible] экономикын талаар хубсаг[illegible]тануудые, үрэнэй гадаа[illegible]ба дотоодын политикые [illegible] жаса дэмжэһэн байна.

НОВОСИБИРСК. Сибирийн сэрэтэй округто [illegible] шэглэлтэй медицинын [illegible] ряд бүридхэгдэнэ. Онсо [illegible] байдалда — гал түймэ[illegible] болоходо, газарай хүдэлмэ[illegible] байгаалиин бусад аюулай [illegible]дэ медицинын тусламж [illegible] ряд түргэн туһаламжа үзүүлхэ уялгатай. Тэрэнэй [illegible]дэлдэ гол бүхы мэргэжэлтэ[illegible] эмшэд оруулагдана.

Больницануудташье, [illegible]рын эрхэ байдалданые [illegible]шэдэй ажаллаха арга [illegible]хоор түхеэрэлгэнүүд [illegible]хай. Окружной сэрэтэй [illegible]питалиин мэдэлэй [illegible] тус отряд бүридхэгдэнэ.

МАХАЧКАЛА. Энэ [illegible]линн наһа гүйсөөгүйнгө[illegible] хамгаалха түб нээгдэ[illegible] үргэлжэ олошорно. [illegible] үншэн үхибүүдые хамгаалха [illegible] зорилго тэрэ даажа [illegible] болоно. Дагестанай Сове[illegible]на хангалтын министерст[illegible] мэдээсэһэнэй ёһоор [illegible] республикада 3 мянган[illegible]шэн үхибүүд тоологдоно.

Үхибүүдые байлгаха [illegible]рэтэй бүхы эрхэ байна. [illegible]түбтэ байгуулагданай, [illegible]шэлтэй багшанар, [illegible]гууд, хүмүүжүүлэгшэ[illegible] ажаллаха юм. Юрби[illegible] албан үншэн үхибүүдэй [illegible]үрые хамгаалха, [illegible] хамгаалха тухай [illegible]дые заатагуй сахиха [illegible]тэ табиха байна.

ВЛАДИВОСТОК. Ме[illegible] хохидоһон Приморийн [illegible]загаһанай һалбарин [illegible]гай эмхинүүд эгэл [illegible]лэн туһаламжа [illegible] Эгээн ехээр үерэ дайр[illegible]һан Лазовско районо[illegible] онернэ «Приморск[illegible] булгэм олониитын [illegible]жа эльгээһэн байна. Б[illegible]дөө 43 тонно шэнжэлгэ[illegible]хан, 4 тонно тахилгаа[illegible]хан, 9 миллион [illegible]мяханай ба загаһанай [illegible]сервэнүүд, 100 тонно [illegible]луун нүүрһөн, 400 тонно [illegible]гэн түлишэ эльгээдгэн [illegible].

МОСКВА. Гэмтэ [illegible]хэжэ байдаг гаргалгаа [illegible]эмэтэйшүүл олонхи [illegible]хүүгэд байдаг болоно[illegible].

Тиигэжэ гэмтэ ябадаг [illegible]гагшад улам залуу [illegible] байна гээд тэмдэглэгдэ[illegible]тэй. Һаяхан магазинай [illegible]маашанай дохёогоор [illegible]цин худэлмэриллэгшэ[illegible] гайшадые барихаяа [illegible] байна. Үнэтэй сэнтэй [illegible]гай, автомобилиин [illegible] прибор гэхэ мэтые [illegible]һан байгаа. Эдэ бүгэдэ[illegible]хын тула сонхын шэ[illegible]һэн байна. Тиигэжэ [illegible] 2 сагта Бескудниковск[illegible]варай 10-дахи гаргай [illegible] 1979—1981 онуудта [illegible]һэн дүрбэн хүбүүд [illegible]һэн.

ЖИРИНОВСКИЙ МАНИИЕ «АБАРХАЛ» ХА

Октябрь һарын 6-да Корейн Арадай-Демократическа Республикаһаа бусажа ябаха үедөө Россин либерально-демократическа партиин гишүүд—В. Жириновский түрүүтэй Гүрэнэй Дүүмын 29 депутадууд хэдэн часай туршада манай республикын түб хото айлшалжа гараба гээшэ.

Би өөрөө үбгэ наһан болоһон хүн хадаа тэдэнэртэй хэһэн уулзалгануудта ошохо арга, шадалнишье байгаагүй. Гэхэтэй хамта гэртэхн «зурагтаяа» хаража байха үедөө тэдэнэй хэлэгшые зүбшүү юумэ хэлэнэ гү гэжэ һанажа һуутарни, уулзалгада байжа гээгдэһэн, дээрэ нэрлэгдэһэн партиин түрүүлэгшэ В. Жириновский телевизорэй зурага бии болоно, харагшадай асуудалда харюусахадаа (сэхэ дамжуулга болоно байгаа), маниие ехэ гайхуулба:

— Эрхүүдэ байхадаа, Усть-Ордагай Буряад округые үгы хэхэ гэжэ таниие хэлээ гэжэ һонинда бэшэнэ. Энэ талаар та юун гэжэ харюусаха байнат?—гэһэн асуудалда В. Жириновский харюусахадаа:

— Россин үгрэн соо арадай арһа шарай баримталан илгахагүй, харин географическа талаһаань губернинүүд болгон хубаарилагдаха, үгрэн түрын талаһаа эрхэтэндэ үгтэдэг гол документ — паспорт дээрэ «Россин эрхэтэн» гэхэһээ бэшэ ямар яһанайб гэжэ заагдахагүй,—гээд Владимир Вольфович хэлэнэ. Гэхэтэй хамта тэрэнэй хэлэгшээр тэдэ губернинүүдыень заатал һаа, ород ноёд толгойлхо юм ха.

Хуушан СССР байһан аад, амлараа гаража бээ дааһан үрэнүүд хоорондоо дай хэжэ байна. Ород ноёдой гар доро байгаа һаа, тингэхэгүй һэн. Эндэ шанга түбэй засаг хэрэгтэй гэжэ тайлбарилна.

Тиихэдээ Россин үрэндэ ородһоо ондоо зон (хаанта засагай үедэ буса түрэлтэн гэдэг һааб даа) хоёрдохи сортын, яһа уһаяа, уг удамаа нэрлэжэ хэлэхэ, түрүү хүбүүдээ дээгүүр тушаалда һуулгаха эрхэгүй болобо гүбди?

Дала һайса гаран жэлэй туршада автономитошье һаа, республикамнай буряадай нэрэ нэрлүүлжэ, арад зониинь бусадтай адли эрхэтэй гэгдэжэ ябаһан гээшэ. Буряад арад дай байлдаа үүдхэнэ, хэрүүл уруул гаргана гэжэ хэр үгһаа дуулдаагүй юумэл. Энэ талаар яһа илгажа, буса түрэлтэндэ ехэ дайралта хэнэ, баһана гээшэ ха.

Тиимэһээ энэ партиин Россин хүтэлбэрилгэдэ ороһаань, ородуудһаа ондоо буса яһатадай соёл болбосоролоо һэргээхэ хэрэг тогтошохо болоно бэшэ гү? Али һэргээжэ байһан соёл болбосоролоо, бодхоожо байһан дасан дуганаа баһа дахинаа һүнөөхэ болоно гүбди?

Гүрэнэй хэлэн гансал ород хэлэн байха ёһотой гэжэ хэлээ һэн. Үглөедэрынь радио-дамжуулга шагнахадамни, буряад гү, али буса хэлэндэ һургажа байха гүрэнэй талаһаа бюджедэй мүнгэ зөөри байхагүй, эвенкнүүд баһа зон гүбэ, эвенк хэлэндэ һурахамнай гыт гэхэ мэтэшүүгээр арсалдаата хөөрөө үүдхэжэ байгаа һэн.

Үбгэн наһан болоһон би буруушье ойлгожо болохо юм бээзб. Гэхэтэй хамта гэршэлхэ фото, суранзан буулгабаринууд телерадиокомитедүүдтэ үлэһэн байха.

Россин үгрэнэй дээдын зургаанай аяар 29 депутадууд нэгэ доро айлшалжа хаанайшье, советшье үедэ байгаагүй, бидэл туһалхаяа эрэбэ гээшэбди гэжэ В. Жириновский айлдаа һэн. Үнэн дээрээ туһалхаяа ерээгүй, хүндэ хүшэр байдалда орохоһон үншэн үрөөһэн, хүгшэ эрэмдэг зоной, олон үхибүүтэй гансаардаһан эхэнэрнүүдэй дуу үгэлгэ суглуулжа, ерэхэ һунгалтада засаг абахын түлөө яһаһан зон гэжэ һанахаар байна.

Россин үгрэнэй засаг түрын дээдэ шатын ноёд байгаад, үгрэнэйнгөө хүтэлбэрилгэ абаха һэнэггүйгөөр олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдээр муушалжа яһаһан һайд (өөһэдыгөө господанарбди гэхэ байгаа юм гү?) хаанайшье үедэ байгаагүй ёһотой, советшье үедэ хараагүйб.

Гитлер лэ нимэрхүүгээр зоной дэмжэлгэ абажа, засаг абаһан юм гэлсэгшэ. Тэрэ шалтагаанай хойшолон һүнөөлсэхын тулада Москва шадар дайлалдажа, 19-тэй ябахадаа, эрэмдэг бэтэй болоһон гээшэ аабзаб.

Хэзээ болохоёо байһан һунгалтада бэлдэжэ, нимэ ехэ яблулга хэнэ гээшэб? Хэнэй түлөө дуугаа үгэхээ бодомжолжо үзыт, нухэд?!

Арад зоной байдал һайжаруулхын түлөө оролдоо һаа, һайн юм һэн бээз. Харин гансал олон тоото яһатанай тала хараһан (шовинис үзэл) салдаган номолтой тэмсэһээр лэ мордохо хаб.

Д. ПОРДИЕВ,
ажалай, дайнай ветеран.

Адууһа малда—элбэг тэжээл

СИЛОС ДАРАГДАА

Хорин аймагай Хүлэй ажахынхид шэмэтэ гэжээл—силосээ даража дүүргэбэ.

К-700 тухэлэй хоёр томо трактор силосэй дарагдаһан ута нүхэнүүдые нягтаруулаа. Ингэжэ дүн хамтадаа 1400 тонно шэмэтэ тэжээл дарагдаһан байха юм.

Нютаг бүхэндэ үзэгдэдэг бэрхэшээлнууд эндэшье баһал үсөөн бэшээр ушараа. Жэшээнь, бороо хура горитой һаад тохёолдуулба. Тэрэшэлэн техникэ, комбайнуудай эбдэрхэ ушар үзэгдоо.

— Бүхы техникэмнай килээд хуушаранхай. Мүнөө сэгта шэнэ зөөри худалдажа абаха гээшэ хүшэр хэрэг болошонхой. Тиимэһээ арга шадалаараал боложо, эндэ тэндэһээ техникэ оложо, гарасалдабабди. Жэшээнь. Хэжэнгэһээ нэгэ комбайн ; бахадаа, орондонь һайн трактораа үгөө һэмди,—гээд ажахын директор В. Д. Ильков хөөрэнэ.

Мүнөө намар ургаса хуряаха бүхы худэлмэри каа хаанагүй хожомдожо эхилһэгнинь бултанда мэдэжэ ааб даа. Тиимэһээ үргэн нолинууд дээгүүр һая болотор оньһото техникын үхинөөн таһалдабагүй. Гэхэ зуура энэ ажахыда нёдондоной-хиһоо дутамаагүй ургаса тарлан хуряагдаба.

Д. ДАМБАЕВ.

Буруушаалгын ябуулга

Ажалшадай социально-экономическа байдалай дорой-толгодо зөөргүү ниитэ Россин буруушаалгын ябуулга 1994 оной октябриин 27-до үнэргэгдэхэ тухай Россин Дулдыдангин бэшэ профсоюзуудай федерациин шиндхэбэри Буряад Республикын Профсоюзуудай Соведэй мэдэлдэхи хамтын хэмжээ ябуулгануудые зохилдуулдаг комитедэй зүблөөн дээрэ нэгэн дуугаар дэмжэгдэбэ. Тус хэмжээ ябуулгын гол урянууд иимэ байха: «Салин хүчэнэй талаар үрөнүүдые зондо бусааха!», «Олон түмэнэй ажалгүйдэлгые зогсоохо!», «Ажалша хүниие анхаралаар хүреэлхэ!».

Профсоюзуудтай болон хүдэлмэри үгэгшэдтэй баталагдаһан юрэнхы хэлсээмэй. Ниитын өөлөрэл тухай хэлсээнэй ёһоор даажа ябаһан уялгануудаа Россин Правительство дүүргэнэгүй гэжэ зохилдуулдаг комитедэй зүгһөө профсоюзуудай гэшүүдтэ, республикын бүхы зондо хандаһан хандалга соо хэлэгдэнэ.

Октябриин 27-до 16 сагта Улаан-Үдэдэ болохо жагсаалые эмхидхэжэ үнгэргэхын тула 11 хүнһөө бүридэһэн худэлмэриин бүлэгые хамтын ябуулгануудые зохилдуулдаг комитет байгуулаа.

Худэлмэришэд, таряашадые, алба хаагшад, студентнэрые, ветерануудые ниитэ Россин буруушаалгын ябуулгада хабаадахыень комитет урялаа.

В. ВОЛЬСКИЙ.

Ородой шаажанай 250 жэл гүйсэбэ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ. Мүнөөнэй «Ломоносовский фарфоровый завод» гэжэ акционернэ бүлгэм эгсэ 250 жэлэй урда эмхидхэгдэһэн Россин үрэн соохи эгээл түрүүшын шаажанай завод болоно. Энэ заводой бүтээн гаргаһан шаажан амһартанууд шанараараа орон соогоо суурхахаһаа гадна, хилын саанахи үрэнүүдтэ нилээд мэдээжэ болоһон түүхэтэй. Тусхай хубиин захилаар бүтээгдэһэн амһартануудай диилэнхинь дэлхэйн олохон оронуудай музейн залнуудай шэмэг болонхой юм.

Мүнөө энэ заводто сагай эрилтэдэ хүрэмэ, бүтээсэ ехэтэй оньһоо түхеэрэлгэнүүдтэй шудхалга—хэбэй цех шэнээр баригдажа байна. Тус акционернэ бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд Германиин болон США-гай шаажан бүтээгшэдтэй холын хараатай хэлсээнүүдые баталаад, хүдэлмэреэ эмхи гуримтайгаар ябуулжа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Ломоносовский фарфоровый завод» гэжэ акционернэ бүлгэмэй һайн дуранай наадануудта зорюулһан аяганууд.

ИТАР—ТАСС-ай фотохроника.

Уншаа, дуулаа һэн гүт?

ҮГЫ БОЛООШЬЕ ЬААНЬ...

Телеэкранууд дээрэ ходо гаража байдаг болоһон АО «МММ-эй» ажал тухай идхалгын соносхолнууд, мэдээсэлнүүд гансата гарахаяа болишонхой. Тиимэһээ Леня Голубков Марина Сергеевна хоёр мүнөө хаанаб, юу хэнэб гэжэ һонирхохо зон бии ёһотой.

СНГ соо эгээл «алдар солотой» болоһон экскаватор жолоодогшын роль гүйсэдхэһэн актер Владимир Пермяков «Хайшан гээд Леня Голубков болоо һэнбэ?» гэжэ нюм бэшэжэ, үнгэрһэн ажабайдал тухайгаа бодомжолно. Тиихэһээ гадна комедийнэ киносценаринуудые бэшэхэ һанаатай.

Маргарита Калинина баһал ажалгүй һуунагүй. Тэрэ үшөө гурбан жэлэй саана хубиин соёл-гэгээрүүлгын «Клио» гэжэ бага предприяти бии болгоо һэн. Тиимэһээ ниислэл хотын урданай парк болохо Лефортовын түүхэтэй болон архитектурын баялигуудтай һуургашадые, Москвада ажаһуугшадые болон айлшадые танилсуулна. Ингэжэ хоолойгоо тэжээхэ аргаяа олоно.

ХЭНИИНЬ ДУУЛАҺАН ЗАНДААБ?

Эстониин мэдээжэ артистнууд юу хэнэ хаб гэжэ һонирхоһон зондо ингэжэ хэлэхээр: тэдэнэр соохоо гансал Анна Веске дуулаһан, зоной дунда мэдээжэ зандаа. Тиихэдээ тэрэ Эстони соогуураа ябана бэшэ, харин Росси, Украина соогуур аяншална.

Иак Иолла мүнөө Таллиннай Георг Отсын нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищида багшална. Тэрэнэй шаби болохо Яник Силламаа «Евровиденниин» конкурсдо хабаадалсаа. Өөрөө тэрэ балай дуулаганүй, наада табинагүй. Гансал баяр ёһололой концертнүүдтэ, «Эвелин» фирмын эзэн эхэнэр Эвелин Мейусиин эмхидхэдэг Рождествогой балнуудта Иак хабаадалсадаг юм.

Тынис Мяги Швеци ошоо һэн. Зүгөөр тэндэ дуу дуулалгаар олзо олохо ябадалайнгаа урагшагүйдэхэдэ, һөөргөө Эстониёо бусаад, нэгэ хубиин радиостанциа хүдэлжэ, мүнгэ олоно. Харин дуу дуулалгаяа юрын лэ хобби гэжэ соносхобо.

Урмас Отт Таллиннай телевиденеэр «Карт Бланш» гэжэ дамжуулга хүтэлэн ябуулна. Тиихэдэ Эстониин болон дутын оронуудай алдар солото хүнүүд тэрээнэй айлшад болодог юм ха. Жэшээлхэдэ, һая Алла Пугачева (үбгэгүйгөөр) Урмаста айлшалба.

«ШЭНЭ ОРОДУУД» ТУХАЙ

Ородой шэнэ баяшуул олон боложол байна гэжэ эли. Тэдэнэрэй олонхинь Москвада байха дуратай юм байна. Бүхы Росси соо ажаһуудаг баяшуулай тоо ниислэл хотодэ 7 дахин олон. Зүгөөр эдэнэрэй хахадһаа тээ олониинь лэ Москвада түрэһэн, эндэ ехэ болоһон байха юм. Эдэ баяшуулай дунда зэргынь н а һ а н 36 жэл, 70 процентнь дээдэ эрдэмтэй, 72 процентнь айл булэ болонхой, баяшуулай дүрбэнэй гурбан хубинь сэхээтэнэй бүлэнүүдтэ түрэһэн байха юм.

Ниислэл хотын миллионернүүдэй 75 процентнь худалдаа наймаа хэжэ мүнгэтэй болоо, 23 процентнь арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргажа, 20 процентнь банкда ажаллажа, 18 процентнь биржэдэ наадажа, 15 процентнь хэблэлэй ажал ябуулжа, мүнгэтэй болоо юм ха.

ХЭНИИНЬ ЮУНДЭ ДҮРАТАЙБ?

Манай ороние хүтэлбэрилэгшэд спортын ямар зүйлнүүдтэ дуратай хаб? Магад өөһэдөө спортын ямар нэгэ зүйл эрхилдэг аалам? А. Лукьянов футболдо дуратай. «Торпедо» командын түлөө «үбдэдэг». Гадна Анатолий Иванович альпинизмдэ дуратай, хадануудаар ябадаг һэн.

Россин коммунистнуудай ударидагша Г. Зюганов сэрэгэй гурбан зүйл эрхилдэг байгаа (граната шэдэдэг, буудадаг, гүйдэг, элдэб дабалтануудые дабадаг байгаа). Институтда һурадаг байхадаа, волейболоор наададаг һэн. Урдань Киевэй «Динамода» дуратай байһан аад, мүнөө ЦСКА-гай түлөө «үбдэнэ».

Е. Гайдар футболоор дэлхэйн чемпионат анхаралтайгаар хараһан байна. «Спартак» командада дуратай. Мүнөө өөрөө наададаггүй. Саг үгы гэнэ. Зүгөөр залуудаа боксер байһан юм ха.

Б. Ельцин Екатеринбургын «Уралочка» хэр амжалтатай ябанаб гэжэ ходо һонирходог зандаа. Футбол тухай хэлэхэ болоо һаа, «Спартагай» наада һайхашаадаг. Долоон хоног соо нэгэ дахин Шамиль Тарпищевтай теннис наададаг. Тиихэдээ һорилгонь 1—1,5 час үргэлжэлдэг байха юм.

В. Жириновский спортсмен нэгэтэшье байгаагүй юм байна. Гөбэшье столой теннис, бадминтон наадаха, боксолдохо, санаар ябаха дуратай. Тамарха дуратай юм ха. Үөэл дундашье соолго руу шунгахадаа арсахагүй юм гэжэ мэдэбэбди. Футбол баһал һайхашаадаг. «Спартагай» «Барселонатай» наадахыень хараад гараһан байна.

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОБОГҮЙ

Оппозиционно партинуудай олонхи хүтэлбэрилэгшэд Калининградта сугларжа, президентые һунгалтада бэлдэхэ, үгэеэ ойлголсохо гэжэ оролдобо. Теэд ЛДПР болон аграрнигуудай хүтэлбэрилэгшэд В. Жириновский М. Лапшин хоёр өөһэдөө ерэнгүй, түлөөлэгшэдөө эльгээгээ бшуу. Тэдэнэр ямар нэгэ нэгэдэлдэ орохо дурагүй байгаа хаш.

Тиигэбэ яабашье элдэб туушаалнуудта кандидадуудые иимэрхүүгээр хараалһан байха гэжэ «Аргументы и факты» һонин соо багсаамжалагдана: президент—Г. [illegible]ганов (А. Руцкой? В. [illegible]новский?), премьер-[illegible]—С. Бабурин (С. Г[illegible]гадаадын хэрэгүүдэй [illegible]нистр—В. Жириновск[illegible] Андронов?), оборо[illegible]нистр—В. Ачалов (А. [illegible]шов?), дотоодын хэрэ[illegible] министр—В. Баранни[illegible] Дунаев?), экономик[illegible]нистр— С. Глазьев, [illegible]ажахын министр— И. [illegible]шин, Госпланай түрү[illegible]—В. Павлов, Центр[illegible]түрүүлэгшэ—В. Гер[illegible]элүүрые хамгаалгы[illegible]нистр—Ю. Власов, [illegible] министр—Т. Доронин[illegible] Губенко?), хэблэлэй [illegible]нистр—А. Проханов, [illegible]түрүүлэгшэ—В. Ник[illegible] Крючков?), СССР-ые [illegible]хэ талаар министр-С[illegible]латова (В. Алксни[illegible]ховно Сүүдэй түрүүл[illegible] В. Зорькин, Госте[illegible]түрүүлэгшэ—В. Ан[illegible]

ХЭН ХЭДЫЕ АБАА?

Манай ударидагша[illegible]шэнээн салин абаа[illegible]шэб? Энэ талаар «Ан[illegible]рим тэды мэдээнүүд[illegible]луулжа шадаба. Оно[illegible] Россин президент [illegible]соohоо 915.300 тухэр[illegible]даг болонхой. Б. [illegible]шангуудһаа арсаа [illegible] Зүгөөр тэрэ мүнгэ[illegible]мэшье ехэ бэшэ гэжэ [illegible]сэгдэнэ.

Федеральна мини[illegible] болон Үгрэнэй Дуум[illegible]путадууд 790 мянган [illegible]гууд харагдана. Буряа[illegible]риг салинтай. Эндэ [illegible]амын ба оперно теат[illegible]ментын спикер 40 [illegible]гаа, фото-зурагууд ханада [illegible]жажалынь «ажуу[illegible]жэ тоологдоо

...зэтэйн дунда hургуулиин 110 жэлэй ой

ХОНГОР УУЛЫН ХОРМОЙДО

...гам Гэгээтэй нютагни ...дайдын шэмэг юм. ...дасангай толон доро ...ургаа сэсэг юм. ...далюун Гэгээтэй нютагай ...ононйнь үмэнэhөө ...хатарша хүбүүд, ...оасагадаань ...содьхэлэйнь өөрhөө ...зурхэнэй амар мэндые ...зондоо хүргэс!

...зэрэлгээтэ талаар ...гэрэл тулгаараа ...Гэгээтэй тосхон ор... ...дуу малаар элбэг, ...магаар баян, Үр... ...найхан нютаг юм. ...Сагаан-Үбгэн, Хатан уулын ...Хонгор уулын хор... ...нөhөн энэ нютаг... ...Гэгээтэйн дасан ...Үргэн дардам ...холо ойрын хү... ...ябажа байдаг, ...бурхантай энэ ню... ...hургуулида 38 ...ба хүмүүжүүлэг... ...hургашадые hурга... ...hуралсалай үдэ... ...саг лажа үнгэр... ...хөөрэхэ хү...

...5 сагhаа хэлэ... ...тизаар ороноо шэн... ...hүхын, тоо бодол... ...бага наhанай hу... ...түбүүд ажалаа ...Энэ багшанар hу... ...дуудажа, зачет ...онсо шуналтай... ...үргэгы мэдэсэ үгэ... ...hайнаар ойлгоо... ...дтэ шэнээр зааа... ...ойлгууламжын бо... ...үүлгын хүдэлмэ... ...Хоёр долоон хо... ...лаа бэшэгэй түбэй ...гэhэн уран ...хүргэмтэ салон ...мүүлдаг. Хизаар ...мжэлгын түбтэ эл... ...үүд, тоо бодолгын ...атематическа тур... ...түбтэ зубшэн ...үнгэргэдэдэг.

...hургуулинн омогор... ...урбан музей бо... ...ооноор ороноо шэн... ...музей соо Бүряад ...байдаг ан гүреол... ...ургамал сэсэгүүд... ...малтамалнуудт... ...ташилсадаг. Энэ ...нин багша М. Д. ...биологинн багша ...гаев хоёрой орол... ...оор бии болоо. Түү... ...А. Д. Бадмаев

...ороходо, дайнда ...багшадэй, нютагтаа ...түүдэй дүрэ зу... ...шулуун хана... ...байдаг. Үбгэ эсэ... ...эдлэжэ ябаhан ...үүд, хэтэ, сахюур, ...бүүр, түүхын барим... ...ганууд, Леннинэй ...«Искра» газетын ...энэ музей соо ...бүгэдые түүхын ...Д. Бадмаев үхи... ...суглуулна.

...нин уран hайха... ...литературын музей ...зэнэй багша Е. Г. ...эдэбхи үүсхэ... ...ургаадэ. Хэлэ бэ... ...худэлмэри уран ...музейтэй няг... ...Музейн нэгэ... ...урданай бүряа... ...гэр сэохи бай... ...багаданхай. Нюта... ...гартай дайнай ба ...сэрэн Тыкчин Цы... ...Гырыловэй мо... ...hаан морин эшэ... ...ордахан сэргэдэ уяа... ...нэргэдэг үүдэ... ...дэбдигдэнхэй. Ур... ...хэлэнүүд, олон ян... ...үүд, байлгансаг, ...балүүр, тал... ...мэнэг дээгүүр та... ...үүдэhаа хойшо ...нүүлэй, эхэнэр... ...нүүдэй, басагадай ...нүүд, угаhан бү... ...булаад үлгөөтэй. ...нютагай зон үгэ...

...ндэ анда нүхэд ...ордэй айлай булан ...одон, түмэр хэ... ...олон: дэлhэнэй ...бага хүрээнүүд, ...ператор, тармуур, ...ооной барюул, са... ...ргэхэ мэтэ. Ур... ...үбгөө, эмгэй... ...хэрэглэжэ байhан ...үхибүүд ...суглуулжа

...hаhаг соо нюта... ...ирашадай hайхан ...арагдана. Бүряа... ...ба оперно теат... ...солотой артист... ...мүрагүүд ханада ...Нютагайнгаа соло... ...Дугаржан Цы... ...диневта, Леонард ...Шоболовто, Га... ...ановна Раднаева-

...ева Туяна Дымбрыловнагай хүтэлбэрилдэг уран зохёолой хүгжэмтэ салоной ажал туhай дурдаха дуран хүрэнэ. Уран зохёолой хүгжэмтэ кафедэ манай түбтэ ябадаг үхибүүд эдэбхитэйгээр хабаадана. Эндэ стол бүхэн өөрын маягаар түхеэрэгдэнхэй, сайлалгын үедэ үхибүүд хөөрэлдэхэ дүршэлтэй болоно. Ямар эдеэн хээсээ таарахаб, амhартын хэрэгсэлнүүдые яажа хэрэглэхэб гэhэн ойлгосо абана. Тэрээнhээ гадна шэнэ уран зохёолшодтой, артистнартай заочноор танилсана. Жэшээнь «Нютагайм солото хүнүүд» гэhэн темээр үнгэргэхдөө, Галина Раднаевагай, Санжа Банзаракцаевай, Матвей Чойбоновой намтарнуудтайнь танилсаад, шүлэгүүдыень уран гоёор hурагшад уншаа.

Санжа Банзаракцаевай «Багша» гэhэн рассказаар хөөрэлдөөбди. Матвей Чойбоновой «Зэдын соло», «Дуулим таладаа» гэhэн дуунуудыень hурагшадай ансамбль гүйсэдхөө. Энэ тэмдэглэл бэшэжэ hуухадам урдамни уншагшадай конференци үнгэргэхэдөө hурагшадай бэшэhэн тобшолол, рецензинүүд байна.

11-дэхи классай hурагша Раднаев Саянай hанамжа нимэ байна: «Би энэ «Хангайн дуран» гэжэ роман уншаад байхадаа, нимэ тобшолол гарганаб. Ганбата хубшэ тайгадаа дуратай, инаг дурандаашье үнэн сэхэ, ямаршье ажалда эсэхэ сусахые мэдэхэгүй хүбүүн гээшэ. Ой тайгын бэшэгдээгүй хуулиие сахина, нангинаар шүтэнэ. «Дуудааем шагнаха гэhэн хүн минни наhа нэмэжэ абаг, намайе алахала hанаhан хүн эбэрэйм наhые абаг»—гэжэ буга досоогоо дурсадаг, үреэдэг намтартай. Буга энэ үедөө ороонойнгоо дуудаа эхилдэг юм гэлсэгшэ. Ороонойнь үедэ hаад хэhэн хүн энэ муу үреэлдэ хүртэжэ магадгүй.

Эбэрэйнь наhан тон богони. Хабар ургаад, үбэл болоходо унашадаг юм. Манай буряад зон хэр ургhаа түрэл дайдынгаа ан амитадые хайрлажа, гамнажа ябадаг. Иигэжэ үбгэ эсэгэнэрнай үзэсхэлэн hайхан байгаалиннгаа баялигые манда үгөө. Тэрэнииень нарин нягтаар саашань дамжуулха манай нангин уялга. Даша-Дэмбрэл Дугаровай «Хангайн дуран», «Хара булган» гэhэн зохёолнуудые уншаад байхадаа, байгаалияа бузарлангүй, модо сэсэгүүдыень хайра гамгүйгөөр хуханангүй, ан гүрөөлынь сагаа мэдэжэ агнаад, модыень үнэмшэлгэтэйгөөр отолоод, сэбэрлээд ябабал, бултандамнай Хангайн хэшэг хүртэхэ ёhотой гэжэ ойлгообди».

Манай музейдэ айлшалhан зоной ороhон тухайгаа тэмдэг табидаг дурасхаалай ном бии. Энэ номыемнай манай Зэдэ нютагай солото дуушан Дугаржан Цыренович Дашиев нээhэн намтартай:

«Хүндэтэ багшанар, hурагшад! Золгоhоной тэмдэг, улзаhанай баяр болгон дурасхаал бэшэхэдээ, шэнэ, шэнэ илалтануудые дэмбэрэлтэй ажалдатнай юреөгөөд, аза талаан, жаргал хүсэнэб! Миниг дүтын нүхэр, солото дуушан, Бүряадай АССР-эй арадай артист Л. С. Шоболовой нютагта нимэ hайхан музей мүндэлhэндэнь та бүгэдэндэ халуун баярые хүргэнэбі».

Дугаржан ДАШИЕВ,
СССР-эй арадай артист,
РСФСР-эй Глинкын нэрэмжэтэ Үүрэнэй шангай лауреат.

Манай музейдэ Монголой Арадай Республикаhаа, Польшоhоо, Чехословакиhаа, Түбэдhөө, Энэдхэгhээ ябаhан айлшадай дурасхаалнууд бии. Сэлэнгын, Хлагтын, Захааминай аймагуудhаа айлшад ябадаг.

СССР-эй арадай депутат ябаhан уран зохёолшо А. Ангархаев 1990 оной февраллиин 5-да ороҗо гараhан байна. СССР-эй уран зохёолшодой холбооной гэшүүн С. С. Гырылова сэдьхэлэй халуун үгэнүүдөөр үреэhэн байна. Улаан-Удэhөө эрдэмтэ профессорнууд С. Ш. Чагдуров, М. Н. Очиров, В. В. Мантатов гэгшэд баярай тэмдэг орхинхой. Энэ жэлэй октябриин 14-дэ манай hургуули 110 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглэхэнь, энэ ехэ hайндэртөө hурагуулияа дүүргэhэн бүхы hурагшадаа, хүдэлhэн багшанарые бултыетнай урнабди.

ГЭГЭЭТЭИМНАЙ hУРГУУЛИ

Уужам үргэн Гэгээтэйм
Улад зоной түшэг юм.
Сартуул—Гэгээтэйн дасантай
Сарюун hайхан нютаг юм.

ДАБТАЛГА:

Гэгээтэймнай hургуули
Гэрэл сасан гэгээрээ
Сэлгеэ hайхан нютагни
Суурханал даа Зэдээрээ.

Эжы абын буянтай
Элдин манай нютаг юм.
Эртэл урдын алдартай
Эрдэм номой булаг юм.
ДАБТАЛГА.
Ажалша, малша араднай
Аймаг соогоо суурханхай
Аша туhатай багшанарнай
Арад зондоо хүндэтэй.
ДАБТАЛГА.

Г. БАДМАЕВА,
Гэгээтэйн дунда hургуулиин буряад хэлэнэй ахамад багша.

hУРАГШАДАЙ ТУРШАЛГАНУУДhАА

Багшадаа

Эгээ түрүүшын
багшамни
Эрдэм ухаанда hургаа
юм.
Элүүр энхэ байхыемни
Эдир намдаа заагаа юм.
Анха түрүүшын
багшадаа
Арюун жаргал
юрөөнэб.
Баяртай хүхюутэй
тандаа
Баглаа сэсэг баринаб.

Эльвира
ЦЫДЫПОВА,
6 «а» классай hурагша.

Манай hургуули

Хабтагай Гэгээтэйнгээ
hургуули
Ходол hанажа ябадагби.
Халуун дулаан
үгэнүүдые
Хүндэтэ багшанартаа
зорюулналби.
Эрдэмдэ бидэнние
hургаhан
Эрхим багшанараа
мартахагүйб.
Энеэлдэн наадан
үнгэрhэн
Эдир наhаяа
мартахагүйб.

Баир ЧАГДУРОВ,
7 «а» классай hурагша.

Ажалта үдэрни

«А», «Б» үзэжэ
Анхан hургуулида
hурааб.
Даабаряа hайнаар
дүүргэжэ
Дневнигтээ сэгнэлтэ
табюулааб.
Хонгор уулада гараад,
hайхан hургуулияа
хараааб.
Эрхим сэгнэлтэ абаад,
Эжы абаяа баярлуулааб.

Света РИНЧИНОВА,
7 «а» классай hурагша.

Гэгээтэймнай

Үргэн намжар нютагнай
Үндэр уула хабсагайтай,
Үргэмжэ hайхан дасантай,
Үеын олон айлшадтай.
Үргэн гоё Гэгээтэймнай
Ужам ехэ hургуулитай,
Урматай хүхюун
хүүгэдтэй,
Уладтаа хүндэтэй
багшанартай.

Сэсэгма БАДМАЕВА,
7 «б» классай hурагша.

Минии hургуули

Гэгээтэймнай hургуули
Гэгээржэ хододоо байг лэ.
Энэ hайхан модод
Хододоо ногооржо байг
лэ.
Энэ сэлмэг тэнгэрн
Хододоо дээрэмпай байг
лэ.

Люба САНЖИЕВА,
7 «а» классай hурагша.

Намар

Намарай саг газаа
ороҗо
Наранай элшэ hулаар
шарана.
Гансал набшаhад шарлан
унажа,
Газар дэлхэй алтаар
яларна.
Бороо, саhанехээр
адхаржа,
Боро газар нойтон
болоно.
Аянай шубууд замдаа
бэлдэжэ,
Алтан намарай ольбон
эхилнэ.

Багшанартаа

Эрдэмтэ ажалай
хүдэлмэрнин зүргөөр
Эсэшэгүй алхалхаа
нэгэтэш бү айгаарайт.
Үндэршье зэргэтэй болоо
hаа, зүгөөр
Үнэншэ сэхэ сэдьхэлээ
бү алдаарайт.
Эхэ нютагтаа хүндэтэй
боложо,
Ехэ зол жаргалтай
hуугаарайт
Хүдэлмэри дээрээ
илгаран шалгаржа,
Хүнэй дунда солотой
ябаарайт.

Улаан сэсэг

Уужам замаар,
Үлгэн дайдаар,
Сэлгеэн талаар
Сэсэгүүд ургана.
Үнгэ hайхан дэльбэнүүд
Үглөөнэй hэбшээн соо
залаална
Түбиин шэмэг —
улаан сэсэг
Талада гансаардан
ургана.

Люба ДЫМПИЛОВА,
9-дэхи класс.

Багшадаа

Урихан зулгы багшадаа
Зорюулжа шүлэг бэшэнэб
Урматай хүхюун
багшадаа
Зөөлөхэн үгэнүүдые
хэлэнэб.
«Багшамни, миниг
багшамни,
Ажалдаа hайн ябаарайт.
Багшамни, миниг
багшамни,
Арадтаа hайн байгаарайт
Бэшэжэ, уншажа
бидэнние
Түрүү багшамнай hургаа.
Бодолтой hүбэлгэн
бидэнние
Түмэн харгы руу
оруулаа.
Бидэнэр мүнөө багшадаа
Халуун мэндые
хүргэнэбди
Бултадаа урин багшала
Хүхюун энеэбхилэн
харанабди.

Эржена ЦЫДЫПОВА,
9-дэхи класс.

Хүн ба үе саг

Кирсан Илюмжинов ба Хальмаг орон

(Түгэсхэл. Эхиниинь октябриин 13, 14-нэй дугаар. нуудта).

Хальмаг орон, тэрэнэй Президент Хасбулатовай тала баряашьегүй hаа, тон hэжэглөнгөөр гэжэ тоолгододог байжа, үhөөгөө абаха гэhэндэл Сагаан Байшан хүреэлэгшэд Илюмжиновэй «линкольн» түхэлэй машина бууданан, бутара сохижорхиhон байна.

Илюмжиновэй Аушевтай Сагаан Байшан ошожо ябаhые харуулhан кадрнуудые hананабди. Зүгөөр тэрээн соо юун болоо hэн бэ гэжэ ехэ юумэ мэдэхэгүй байшообди. Сагаан Байшан хамгаалагшадта буудалгаяа зогсоогоод, байшанhаа гаража ошохо эрилтэ табигданан байгаа бшуу. Сагаан байшаниие буудажа байхада, тэдэ бүлэг эхэнэрнүүдтэй тэндэhээ гараhан банна. Харин Аушев нэгэ хүбүүхэниие үргэлөөд гараа hэмнай.

Руцкой болон Хасбулатов нүхэдөө абархаяа Илюмжинов Сагаан Байшан ошоо, Хальмаг орон Сагаан Байшан хамгаалхыень Аюулгүйе сахилгын министерствынгээ хүдэлмэрилэгшэдые «бэлдээд» байгаа гэжэ hүүлдэнь бэшэгдэhэншье, хэлэгдэhэншье юм. Гэхэ зуура, Илюмжинов сохюулаад, бэень хүхэршэhэн гэжэ юундэшьеб дурдагдаагүй hэн. Кирсан эрэ хүн байhаная гэршэлжэ, энээниие тоогоогүй гэхэдэ болохо.

Удаань Илюмжиновэй эблэрэлгэ түйлахые, шуhа адхаруулхагүй гэжэ оролдоhониень амаршалжа; Хальмаг (Тангч) эльгээгдэhэн бэшэгүүд, телеграммануудхэнэй зүб, хэнэй бууру байhые гэршэлhэн болоно гэе.

Арадайнгаа урда үнэн сэхэ байжа, ажал хэрэгээ бүтээхые ороддодог байна. Тэрэ харюусалгатай алхам хэхынгээ урда зонтой уулзадаг заншалтай болонхой.

1993 оной сентябриин 23-да тэрэнэй Москва ниндэхын урдахана республикын радио болон телевиденеэр хальмаг арадта хандаhан Хандалга уншагдахадаа, боложо байгаа зүришэлдөөтэй үйлэ хэрэгүүд тухай К. Илюмжиновэй хараа бодол элирхэйлэгдэhэн юм. Тэрэ Элистээ бусан сасуугаа, зонтой уулзажа, шуhата үйлэ хэрэгые зайсуулхын тула ямар ороддолго гаргаhанаа, юу хэhэнээ хөөрэжэ үгэhэн байна.

hүүлдэнь удааншье болонгүй Хальмаг-Тангчын Президент Далай ламые бараалхахаяа Энэдхэг орон ошоо бэлэй. Энээнэйнь нэгэ шалтагаан хадаа Сагаан Байшанай «хөө тортогhоо» бэеэ арюудхаха гэhэн байгаа бшуу. Юундэб гэхэдэ, уйдхар гашуудалые зайсуулжа бираагүй ушаhаа өөрыгөө гэмтэйдэ тооло hон юм.

Буддын номнол баримталдаг хальмагууд хэдэн зуун жэлэй туршада Түбэд орон ошожо, мүргэл хэдэг байгаа. Хальмагай тала дайдада буддын дасанууд, унэн алдартын hүмэнүүд бии hэн. 1917 оной hүүлээр бултанайнь хуби заяан адли байшоо. Бидэ hаял дахяад шажан мүргэлдөө бусажа байнабди. Энээн тушаа Президент Илюмжинов иигэжэ хэлэнэ:

— Бидэ Хальмагта үнэн алдартын ба буддын шажануудые адли эрхэтэй гэжэ тоолонобди. Президентын зарлигаар церквиин газарнууд hэргээгдэжэ, церковьтэ хэтэ мүнхэдөө үгтэхэ. Мүнөө гансал дасан дуганууд нэгэдүүлхы хүсэн болохо аргатай тула ямар нэгэн партида түшэглhэнэй хэрэггүй.

Имагтал энэ ушаhаа тэрэ ерээдүй тухайгаа бодомжолжо, бүхы дэлхэйдэ мэдэжэ болоhон Түбэдэй буддизмын түбтэ арбан хүбүүдые hурахыень эльгээhэн байна. Тэдэ нангин газарта шажанай hургаал номнол шудалхаhаа гадна, хэлэнүүдые, эрдэм, түбэд медицинэ үзэнэ.

Хальмагта суутай түбэд рецептнүүдээр эм домуудые гаргадаг фармацевтическэ фабрика, мүн түбэд медицинын ба зурхайн (астрологиин) институдаи филиал нээгдэхэ болонхой. Гадна Европо доторхи ори ганса түбэд уран зурагай, урлалай hургуули нээгдэхэ юм.

К. Илюмжиновэй Энэдхэг орон Далай ламада ошохо болоходо, гансал журналистнууд ямар нэгэн худал үгэнүүдые тарааба гэлэй. Үгы даа, Москваhаа МИД-hээ анхандаа гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо байнан Кунадзиин гар табилгатай телеграмма ерэхэдээ, Энэдхэг ошолые огто хориhон удхатай байгаа hэн.

Хажуугаарнь анхан ноёд hайд байhан хүнүүд Түбэд эльгээгдэhэн хүбүүд үлэн хоohон байдалда ажаhууна, тэдээндэ муугаар хандана, тэдэ гэртээ бусахаяа хүсэнэ гэhэн худал hураг суу таараагаа. Ябаха дээрээ Президент хүбүүдэй түрэлхидые суглуулаад, иигэжэ найдуулhан гэхэ:

— Хэрбээ үхибүүдтэ муугаар хандадаг гү, али тэдэнэй муу эрхэ байдалда байбал, гэртэнь асархаб.

Харин Энэдхэгтэ хүхюутэй, элүүр энхэ, бэежэшэнхэй үхибүүд уггажа байбал даа. (Эндэ статьягай автор хүбүүд Энэдхэг hурахаяа ошоhон гэхэ аад, Түбэдтэ hурана гэжэ алдуу хээ. Тиимэhээ байhан соонь бэшэхэ ушартай бологдоо). Эндэ hайн байнабди гээд, хүбүүд нютаг ороноо бусахаяа арсаhан байна.

Иигэжэ Президент үхибүүдэй орондо видеоматериал, хүбүүдэй дүрэ зурагуудые асаржа, дахяад түрэлхидыень суглуулаад, пресс-конференци үнгэргэжэ, худал hураг суу замхаhан байха.

Газетэнүүдэй нэгэндэ нигэжэ бэшээтэй байгаа бэлэй: «Илюмжинов Хасбулатовые Далай ламаар hэлгээ». Ондоо шажан мүргэл хундэлхэгүй, ойлгохогүй гээшэ гайхалтай даа. Хуби заланайнгаа үйлөөр Россин тэгэндэ түбхинэhэн арадай hалбаран хүгжэхын тула Далай лама мянган ламанартай мүргэл хэhэн байна. Президент бусаха дээрээ үхибүүдтэй хахасахадаа, бултандань өөрhөө 100—100 доллар бэлэглhэн юм.

Гуманитарна туhаламжынгаа түлөө Кирсан Илюмжинов 1992 ондо ЮНЕСКОгэй дэлхэйн алтан медальяар шагнагдаhан юм гэжэ уншаа, дуулаа hэн гүт? Үгышье hаа, анхан сэрэгэй алба хэhэн батальондоо өөрынгөө 100 миллион түхэриг үгэбэ гэжэ дуулаа, уншаа hэн гүт? Тэрэ өөрын тэдхэмжэ, туhаламжын жасатай юм. Гансахан үнгэргэшэ жэлдэ туhаламжа хүргэхөөр зондо, тэрэ тоодо хүүгэдэй гэрнүүдтэ, ундэр наhатанай гэрнүүдтэ нэгэ миллиард түхэриг хубааhан гээд дурдая.

Хальмаг орондо гэмтэ ябадал гаргалга эрид доошолонхой. Элистэ хотодо намдуу, амгалан байдал оршоно. Энэ хотодо ёhотойл засагай байhан тула гурим журам hайнаар сахигдана.

* * *

Хальмагуудай заншал баримталан, эдэ тэмдэглэлнүүдые тэдэнэй үльгэр домогой удхаар түгэсхэхэ хүсэл түрэбэ.

...Хабартаа, эртэ үглөөгүүр, тала дайда дэльбээ дэбhинэн улаан, шара алтан зула сэсэгүүдээр (тюльпан) төлөрөн ялардаг. Хаанаhаб сэсэгэй далай соо гансахан хара алтан зула сэсэг ургажа байдаг. Тэрэниие олоhон хүн бурханай хайрада хүртэдэг юм. Олохол гээшэнь тон хэсүү, олдоггүйшье шахуутай гэхэдэ болохо. Бага балшар наhандаа Кирсан хүбүүн нимэ сэсэг олоhон залатай. Хальмаг-Тангчта энэ домогто этигэдэг лэ даа.

Екатерина ТРОИЦКАЯ.

(Оршуулагша гонорарыень Хэжэнгын дасанай барилгада үргэнэ).

ДҮҮРГЭЖЭ ШАДАХА ГҮ?

Конгын ниислэл хото Браззавилиин үйлсэнүүдhээ тахяанууд, хонид, нохойнууд болон бусад амитадые заабол зайсуулхаб гэжэ тус хотын мэр Бернар Колела мэдүүлээ. «Манай хото айхабтар томо зоопарк гү, али цирк мэтээр харагдадаг болонхой. Машинаар ябахын аргагүй», —гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Илангаяа таксинуудай болон хотын автобусуудай жолоошод энэ мэдүүлгыень hайшааба. Тэдэнэрэй эдэ олон амитадые дайраад гү, али дараад, эзэдтэйнь үни удаан саг соо «үгэсэ ойлголсохонь» хашартай болоо юм ааб даа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Удын 49-дэхи hургуулиин эхин классай багша Тамара Федоровна Ларионова 26 жэл соо амжалтатайгаар хүдэлдэг юм. Үхибүүдые багаhаань тоо бодолготой, хэлэнэй баялигтай танилсуулха гэжэ оролдодог Т. Ф. Ларионова биснес-класста багшалдаг байна. Бэлигтэй методист, багша В. С. Фомичеватай хамта энэ багша хүдэлнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ИТАР-ТАСС: түби дэлхэй мүнөөдэр

ДЕЛИ.

Энэдхэгэй правительство Нобелиин шандал адли Махатма Гандиин нэрэмжэтэ эб найрамдалай шан эмхидхэн байгуулаа. Эб найрамдалые бэхижүүлхэ ба арадуудай бэе бэеэ ойлгохо хэрэгтэ, шажан мүргэлдэ, үндэнэ яhанда ба үндэhэтэдэй хоорондохи тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулhан республикын эрхэтэдтэ болон хилын саагуурхи ажал ябуулагшадта энэ үндэр шагнал барюулагдаха юм.

ПАРИЖ.

Элдэб янзын коньяк болон архинуудаар сууда гараhан Францида 100 грамм үүнгүйгөөр хоол бариха тухай бодомжолhоноойшье үлүү. Эндэ сүүдхын ямаршье сагта, ямаршье газарта архи уудаг. Тээд hогтуушуул ябаhан лэ газартамнай дайралдаха гэжэ hанаhанай хэрэггүй. Нэгэдэхээр, орон дотор хэдэн зуун жэлэй түршада хэм соохоноень архи уужа hуранхай, хоёрдохёор, хотын олонхи зон өөрын автомобиляар ябадаг. Эгээл тиихэдэ Францийн полициин хүдэлмэрилэгшэдэй хэhээлтэдэ ороходогүйн тула хэды шэнээн архи уухаб гэhэн асуудал гаража ёрэнэ.

1994 оной июлиин 11 болотор жолоодо ябаhан хүн шуhан соогоо архине тодорхойлхоор бэшэ хэмжээгээр ууха аргатай hэн. Пивын гү, али улаан архиин үнэрэй багаханаар гутажа байгаа hаань, хэhээлтэдэ ородоггүй бэлэй. Тээд июлиин 18-да шуhан соо архиин хэмжээе бүри бага болгохо гэhэн шэнэ хуули толилогдоо hэн. Тиигэжэ мүнөө халамгай бэшэшье hаань, шуhан соонь архиин багашье дуhалай элирхэйлэгдээ hаань, хэhээдэг болонхой. Тиигэжэ уунхайгаар түрүүшынхиеэ баригдахадаа, 5 мянган франк яла түлэжэ, жолоошоной үнэмшэлгын 12 очкогой 4-ниинь хороогдодог. Зарим ушарнуудта жолоодохо эрхыень элдэб болзороор (эгээн ехэнь гурбан жэлээр) хаhадаг юм. Тээд нимэ шиидхэбэриие полициин хүдэлмэрилэгшэ бэшэ, харин судья абаха ёhотой.

УЛААН-БААТАР.

Малшан Намжилдоржын бүлэ... нэгэ hүниин туршада 380 толгой үмсынгөө мал алдажархёо. Монголой талада хулгайн үнинэй дэлгэрhэн байгаашье hаа, нимэ олоор мал хулуугаа гэжэ дуулаhанаа наhатайшуулшье hананагүй. 23 миллион шахуу малые үмсэлэлгэдэ үгэhэнэй болон дэлгүүрэй харилсаануудые нэбтэрүүлжэ эхилhэнэй hүүлээр мал хулгайлха ушарнууд олошороо. Полиц хулгайшадые барихан байна. Малаа гүүртээр зоолгэдэ Дашцэрэн, Намхайжанцан хоёр баригдаhан байна. Монголдо малаа гүүртээрнь миханай комбинатта абаашадаг мэргэжэлтэд бии юм. Тэдэ хабарhаа намар болотор малаа туужа, хэдэн зуугаад, заримдаа мянгаад километр гаталдаг байна. Тиигэжэ мал үүсэлдэг газарта хүргэнэ ха юм. Тиин эдэ хоёр гүүртэшэд Намжилдоржын буусаhаа холо бэшэ hүни малаа туужа ябатараа, хүнэй хониые «абалсаад», харгыдаа наймаалжа, хонишондо 2,9 миллион гаран түхэригэй гарза тохёолдуулаа.

«Мунгөөршье яахамниб даа. Намда багаhаань тэжэжэ байhан хони, ямаадни хайратайл. Мүнөө хорёо хото хоohон, гансаараа үлэшэбэб даа. Досоомни харанхы»,—гэжэ үhэеэ сайшаhан Намжилдорж хулгайшадые барихан полициин хүдэлмэрилэгшэдтэ хэлээ hэн.

...Үшөө нэгэ нимэ тонуул тухай хөөрэжэ үгэе. Хотын «Булган» компаниин газаахи үүдые болон дотор гурбан үүдыень нээжэ ороод, хулгайшад 3 миллион 810 мянган түхэриг абажа гараа. Табан үдэрэй үнгэрhэн хойно хургануудайнь тамгаар мүрдэгшэд тэдэниие баряа. Хулгайшадай нэгэниинь ажалгүй Мүнхтулга гэжэ хүбүүмни гээд ойлгоходоо, компаниин директор ехээр голхороо hэн. Тэрэ ба оюутан Монхбат хөёр hалирхай басагадтай хамта гурбан сүүдхын туршада хотын ресторануудта хүхижэ, ехэ мүнгэ hалгаад, үлөөшөөрнь директорэй хулгайша хүбүүн өөртөө мотоцикл, телевизор, магнитофон абаhан байгаа.

Хулгайда ороhон коммерсантын бага хүбүүн хулгайн талаар ахаhаа үлүү гарама гээд хотын полиц мэдээсэнэ. 14 наhатай Мунхзула 26 байра хулгайлаhай гээд мэдээсэгдэнэ.

ДЕЛИ.

Дэлхэй дээрэ 100—200 миллион үхибүүд хоолойгоо өөhэдөө тэжээхэ баатай болодог. Тиин бага наhатай ажалшадай хахадынь шахуу Азийн гүрэнүүдтэ ажаhуудаг юм. Тэдэ үдэртөө дунда зэргээр 14 час хүдэлдэг байна.

ДЕЛИ.

Халдабарита элдэб муухай үбшэнүүдые тараадаг үхэр хулганаан болон бусадтай тэмсэхэ гайхалтай арга Бангладешэй правительство олоо. Энээнhээ хойшо 10 мянган хулганаа хороожо шадаhан хүн бүхэн үнгэтэ телевизорээр шагнагдаха юм.

ИТАР—ТАСС.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ҺАЙНДЭРЭЙ ОРШОНДО

Аймагай 50 жэлэй ойн баярай һайндэртэ ерэһэн айлшад хоёрдохи удэрынь хоёр хуби болоод, Бархан нютагай, Үмхэйн аршаапуудта ошоно амараа һэн.

Үдэшэндээ Бархан нютагайхид соёлойнгоо байшандa геологин эрдэмэй доктор Карл Аршанович Шагжиевтай уулзалга үнэргэбэ. Үмхэйн аршаанһаа ерэһэн айлшадтае аймагай түбэй библиотекынь хүдэлмэрилэгшэд угтан абажа, мүн һонирхолтой уулзалга эмхидхээ. Аймагай 50 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэдэ хабаадаһан айлшадай һанамжануудые доро дурадхая.

М. М. ДАГБАЕВ. Дэрээнэй совхоздо директорээр ажаллаһан: Хурамхаандаа, Дэрээндээ ерэжэ, урдань сугтаа ажаллаһан нүхэдөөрөө уулзажа, сэдьхэлээ хаһааб.

Д. Ж. БАЛЬЖИНОВА, багша: Хурамхаанаймнай дунда һургуули һаруул уужам байшантай болоһон байна. В. Д. Цыреновэй хүтэлбэри доро аймагай захиргаан аша үрэтэйгөөр ажаллана гэжэ ойлгооб. Нютагай басаган Д. Д. Сундароной үүсхэлээр республикын нинслэлһээ олон мэдээжэ эмшэдэй үбшэн зонине аргалһандань ехэ баярлааб.

В. Э. РАДНАЕВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, Москва хотоһоо һайндэртэ ерээ: Аргата нютагтаа хорёод жэл соо ерээгүй байһанаа түрэһэн, удэһэн буусадаа сэржэм үргэжэ хүндэлөөб.

Ц. Ц. ЧОЙРОПОВ, социологийн эрдэмэй доктор: Түрэһэн һайхан Алла нютагаа В. О. Цыдыпов нүхэртэйгөө ошожо ерээб. Хурамхаанда ажаллаһан К. Д. Дагбаев, М. Д. Измалков, В. Р. Очиров, В. А. Петелин гэшэдэй сосэн, удхатай хөөрөөгөөр һонирхооб.

Нютагаймни хүбүүд—В. О. Цыдыпов, С. Ц. Улзытуев—ноябрь һарада Аллын хүн зонтой уулзалга үнэргэхыемни дурадхаба. Энэ үүсхэлыень дэмжэһэн О. Ц. Дондуповта баяр хүргэнэб. Мүнөөнэй хүндэ байдалһаа гарахынь тула нютагайхидтаа арга шадал соогоо туһалха хүсэлтэйб. Эдэ бодомжонуудаа уулзалгын үедэ нютагаархидтаа хөөрэхэб, зүбшэхэб.

Аймагай 50 жэлэй һайндэрые угтуулан, Эсэгэ ороной хамгаалгын Агуусехэ даинда наһа бараһан 867 баатар хүбүүдэй нэрэ обогууд, тэдэнэй баатаршалга тухай мэдээнүүд «Дурасхаалай дэбтэртэ» нинтэлэгдэжэ, Хурамхаанай типографида барлагдаба.

В. БАТОРОВ.

«АРЬЯАБААЛА» БҮЛГЭМДЭ

Хани барисаанай байшангай гурбадахи дабхарта «Арьяабаала» бүлгэм ошоно. Залай ханаар үлгэгдэн—Арьяабаалын, Сагаан Дара эхын, Буддын, бодисадаһарай дүрэ зурагууд олоной анхарал татана.

Тус бүлгэмэй номуудай выставкэ-худалдаан энэ таһалгын нэгэ захада дэлгээгдэнхэй. Бурхан шажанай номууд, бэлэгүүд, зурагууд, Улаан-Удэдэ зюуулагдаһан открытканууд эндэ худалдагана. «Буддийский мир», «Буддизм» гэһэн журналнууд, «Калмыцкое искусство», «Чингис хаан», «Гэсэр», бусад һонин номууд худалдаанда бии. Джампа Тинлэйн лекцинүүдэй кассетые хүнүүд 6 мянгаар худалдан абана. Эдэ лекцинүүд магнитофоной миндаһан дээрэ буулгагданхай.

Эндэ долоон хоногой вторник, четверг бүхэндэ түбэд хэлэнэй хэшээлнүүд үнэргэгдэдэг байна. Бүгэдэ бурядуудай үндэнэн соёлой эблэлэй ударидалга доро эмхидхэгдэһэн бүлгэмэй бэелүүлхэ ажал ехэ.

Манай корр.

СЕЗОНОО ХЭЖЭНГЭДЭ НЭЭХЭНЬ

Нёдондоной концертын сезониие амжалтатайгаар үнэргөһэн гүрэнэй дуу. хатарай «Байгал» ансамбль хараг'адаа ехэтэ һонирхуулаа. Жэшээлбэл, бэлигтэй композитор Ю. Н. Ирдынеевэй хүтэлбэри доро «Маанини үдэшэнүүдые» үнэргөө. Эмхидхэгдэнэн үдэшэнүүдые римбүүшэ Еши-Лодой арамшайлһан байна. Ятагистнуудай ансамбль (хүтэлбэрилэгшэнь С. Батуева) эндэ ехэ үүргэ дүүргэгэ. Дүрэһэн үдэрэй туршада үнэргэгдэһэн үдэшын программа нэгэшье дахин дабтагдаагүй юм. Композитор, манай ансамблиин советэй консультант Ю. Н. Ирдынеевэй оруулһан хубита эндэ ехэ.

Нээгдхээ байгаа 52-дохи сезондо бэлигтэй хатаршан, Россин арадай артист Баир Мондоронович Егоровой 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зюуулагдаһан баяр ёнолол болохо юм. Эрхүүгэй областьдо тэрэнэй тоонто Новоселенино тосхондо Б. Егоровой хүндэлэлдэ нютагаархидынь ехэ үдэшэ үнэргэхэ түсэбтэй. Бэлигтэй сууга хатаршанай. Россин арадай артистын хүндэлэлдэ зюуулагдаһан баяр ёнолол дээрэ Буряад Республикын үдэшэдэ бүхы зоноо уринабди. Залуу зонине уран һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, бэлиг шадабяра олоной дунда дэлгэхэ хэрэгтэ энэ хэмжээ ябуулга ехэ удха шанартай гэ.шэ.

52-дохи сезоноо нээлгын баяр ёнолол харагшадай гүйлтаар Хэжэнгын аймагай түбтэ үнэргэгдэхэ юм. Шэнэ залуу артистнууд олоороо, уран бэлигээ дэлгэхэ юм.

Энэ зун манай республикада айлшалһан Монголой «Түмэн эх» ансамбль бэлиг шалгаритаяа танилсуулаа һэн. Энэ ансамблиин артист Баатарын Отсүрэн түбэнгиин хоолойгоор буряад артистнуудые дуулуулжа һургажа байна. Энэ ансамблийн артистнуудтай саашадаашье харилсаатай байхаар хэлсэгдэнхэй. Баледэй багша-репетитор Анна Жамсарановна Зиберт хүдэлжэ эхилээ. Залуу дуушан, Хэжэнгэ тоонтоой Ринчин Цыреновэй түрүүшын концерт түрэл нютагтань болохо юм.

Хэжэнгэдэ болохо концертын түрүүшын үдэшэ дээрэ Буряад Республикын арадай артистнууд А. Даказанов, Д. Дугданова, Линховоиной нэрэмжэтэ конкурсын лауреат Баарма Раднаева болон бусад нүхэд оюун бэлигээ харуулха юм. Түбэнгиин хоолойгоор Отсүрэн дуулаха. Ринчин Цыренов нютагайхидтаа анха түрүүшыхээ бэлигээ гэршэлхэ.

Эстрадна аялгануудые монгол артист Баттувшин, Хэжэнгэ тоонтотой Дэлгэр Дагбаев гэгшэд лимбэ дээрэ гүйсэдхэхэ.

Монгол хатаршан Оцгэрэлэй талаан бэлигтэй буряад харагшад үнинэй танилсанхай. Тэрэнэй концертдэ «Мянгад», казах, бусад арадуудай хатарнуудые олоной анхаралда дурадхагдаха юм.

Бултанда һайшаагдадаг, олондо мэдээжэ хатаршан, Бүхэроссин конкурсын лауреат Аюр Аюшеевые, артистка Донара Власовае харагшад хүлеэн абаха байха. «Байгал» ансамблиингаа концертнүүдтэ уринабди.

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВА,

«Байгал» дуу, хатарай ансамблиин литературна таһагые даагша.

БАЙДАЛАЙ БЭРХЭТЭЙШЬЕ ҺААНЬ...

Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэдэ, һургуулинуудай библиотекэнүүд хүдэлжэ эхэлээ.

Хэриин 1-дэхи дунда һургуулида Бальжитма Батомункуевна Бабудоржиева соёлой дээдэ һургуули дүүргөһэнэйнгээ удаа ажаллана. Дүршэлтэй библиотекарь нэгэ газарта 17—18 жэлдэ таһалдалгүйгоор хүдэлөөн, һурагша бүхэнэй ямар нэм уншаха дуратайень мэдэжэ абаһан байха юм.

Бальжитма Батомункуевнатай хамта Т. А. Халтанова дүрэдэхи жэлээ хүдэлжэ байна. Һургуулиин библиотекын хүдэлмэрилэгшэд үгүлөөнэй 8 сагһаа хойшо үдэшын 6 саг болотор хүдэлнэ.

— Библиотекын хүдэлдэг таһалга багадана. Манай уншагшад аяар 1200-аад һурагшад юм. Зуугаад багшанар бии. Жэл бүхэндэ шэнэ номуудаар библиотекын жасын нэмээгдэхэдэ, хэды уужамшье һаа, нэгэ таһалга уйтадангүй яахаб даа. Теэд уншалгын танхим болохо үшөө нэгэ таһалга үгыт гэхэдэ, һургуулиин директор А. Б. Прокопьев урагша абажа үгэнэгүй. Ном нударай үнэ сэнгэй айхабтар ехээр нэмээд байһан энэ жэлдэшье 200 мянгаад түхэригэй литература, нялээд ехэ мүнгэнэй һуралсалай номуд абтаад байна. Мүнөө эдэ номуудые задалжа табяа һаа, олон таһуудта табигдаха ааб даа. Тиигээдшье ямар нэгэ шалгаганаар хэшээлэй үнэргэгдөөгүй үедэ 30-аад үхибүүдэй орожо ерээд, ном уншажа һуухада, эндэмнай бүгшэм болодог юм.

Иигээд мүнөө жэлэйнгээ хүдэлмэриин түсэб табиха, ямар номуудаар уншагшадай конференци үнэргэхэеэ хараалха байнабди,—гээд, Тамара Александровна ажал тухайгаа хөөрөө һэн.

Мантай хөөрэлдэхэ зуураа Тамара Александровна хэдэн һурагшадта номуудые үгэһэн, хахарһан номуудые сабуугаар нааһан байха юм.

Б. ГАРМАЕВ.

АРБАН ЗУРГААН ЧАС СОО

Фолклендскэ олтирогуудай хажууда Англиһаа ерэһэн «Зүүн Зүгэй одон» гэжэ онгосо кидуудые, онсолходо, кашалодуудые агнажа байба. Нэгэтэ айхабтар томо шархатаһаншье һаа, зугадажа эхилһэн энэ далайн амитанай хойноһоо «Зүүн Зүгэй одоной» хоёр багахан онгосо эрьюулбэ. Хүндөөр шархатанхайшье һаа, тэрэ тон түргэнөөр гүнзэгы руу орожо эхилбэ. Зүгөөр нэгэ минуте болоогүй байхада, һөөргөө бии болоод, үхэхынгөө урдахи хүдэлсэ хэхэдэ, онгосонуудай нэгые мантан томо һүүлээрээ бута сохибо.

Хоёрдохи онгосо дээрэ байгаашад кидые алаба, «Зүүн Зүгэй одоной» хажууда асарба. Нүгөө бута сохюулһан онгосын найман хүнөө оройдоо зурганиинь ехэ онгосынгоо палуба дээрэ гараха заяатай байба. Хоёр хүн иигэжэ үнанда опожо наһа бараа гэжэ багсаамжалагдаба.

Үдэрэй хоёрдохи хахадта болон һүниин зарим сагта кидэй бэе хубаагдаба. Үглөөгүүр кашалодой дотор палуба дээрэ гаргагдаба. Айхабтар томо хотонь хүдэлжэ байба. Энээндэ хэншье гайхабагүй. Олон ушарта кашалодой хото соohоо кальмарнуудые, каракатщанууды болон акулануудые гаргадаг байгаа бшуу. Томо хутагаар хотыень нээхэдэнь, тэндэнь сула хотын бодос болоһоhон китобой Джеймс Бартли хэбтэжэ байба. Тэрэ мэдээгээ алданхай байгаа һэн.

Гурбадахи удэрэй дүүрэхэ багта Бартли мэдээ оробо. Тиигээд юунэй болоhон тухай хөөрэжэ үгэбэ.

«БУРЯАД ОРОНДОО ҮЛЭХЭЛБИ...»

Болгариин Варна хотодо баледэй артистнуудай конкурс хоёр жэлдэ нэгэ дахин үнэргэгдэдэг. Байгша оной июль һарада заншалта конкурсын үнэргэгдэхэдэ, Буряад Республикын түлөөлэгшэ Люда Доксомова түрүүшынхээ хабаадаа. Люда, 14-тэй, Улаан-Удын хореографическа училищида һурана.

— Энэ конкурсдо бүхы дэлхэйн бэрхэ артистнар хабаадаа. Ехэ хүшэр конкурс байгаа. Баледэй мэдээжэ һургуулинуудые дүүргэһэн артистнарташье программань бэлэн байгаагүй гэхэдэ алдуугүй. Ехэ эрилтэтэй энэ конкурсдо хабаадаһан 150 хүнэй дунда Люда эгэл залуунь байгаа. Тиигэбэшье Люда жюрин магтаалда хүртөө, уран шадабаринь олондо һайшаагдаа. Холын Буряад орондо Людэдэл бэрхэ хатаршадые һургадаг, үндэр хэмжээндэ эмхидхэгдэһэн һуралсалтай училищиин бии байһые жюрин гэшүүд гайхаа һэн,—гэжэ Людын багша Марина Викторовна Регузова хөөрэнэ.

14-һөө 19 хүрэтэр наһатанай бүлэгэйхидэй дунда Россин Федерацийн зүгһөө оригансахан хабаадагша Люда байгаа. Тинхэдээ Люда гансал Буряад Республикаяа бэшэ, бүхы Россие түлөөлөн болоно. Урдань СССР-эй бүридэлдэ ородог республикануудһаа түлөөлэгшэд энэ конкурсдо тон үсөөн байгаа. Людын наһанай бүлэгтэ Украинаһаа нэгэ, Грузиһаа хоёр хүн эндэ хабаадаа.

— Уласхоорондын энэ конкурсдо хабаадаһандаа ехэ баяртайб. Тиишэ ошохо болоходомни, СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьянова, Россин Федерацийн арадай артист Петр Абашеев, Россин габьяата артист Алексей Павленко, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Анна Кузнецова гэгшэд программыемни бэлдэлсээ, ехэ туһатай зүбшөөл, заабаринуудые намда үгөө һэн.

Конкурс хүшэршье һаа, ехэ һонин байгаа. Олон юумэ мэдэжэ абааб, олон хүнтэй танилсааб,—гэжэ басаган хөөрэнэ.—Далайн эрьедэ, сагаан талын дунда, ногоон декорацитай тайзан дээрэ хатархада, гоё даа. Конкурсын һүүлээр болоһон ехэ гала-концертдэ ехэ-ехэ театрнуудай дэлхэй дээрэ мэдэжэ артистнарай уран бэлигээ харуулхада, бидэнэр, эдиршүүл ехэтэ баясаабди. Баледэй суута артистка Наталья Макарова конкурсын жюридэ байгаа һэн. Тэрээнтэй уулзаһанаа хэзээдэшье мартахагүйб, танилсаһандаа ехэ баяртайб.

Һонирхомоор үшөө юуп тэндэ байгааб гэхэдэ,—гээд, Люда хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ, — тэндэхи баледэй академи. Тэндэ ошоходомнай, дэлхэйн түрүү багшанар классическа хатарай, мүнөөнэй мэдээжэ «модерн» хатарай хэшээлнүүдые үгөө. Холын Болгари намайе эльгээжэ, һонин, хэрэгтэй юумэ мэдэхэ болгоһон училищиингаа хүтэлбэрилэгшэдтэ баяр хүргэхэ байнаб.

Хатаршын зохид һайхан бэетэй, сэбэрхэн шарайтай Л. Доксомова опероба баледэй академическэ театрай зүжэгүүдтэ оло дахин хабаадаһан байха. 1993 ондо Буряад литературын ба искусствын үдэрнүүдэй Киевтэ үнэргэгдэхэдэ, Люда тэндэ хабаадалсаа һэн.

Ерээдүйн хараа бодолнууд тухайнь асуухадамни:

— Училищиня дүүргэгэд, Буряад орондоо үлэхэб. Хари гүрэнүүдэй театрнуудай мэдээжэ байгаашье һаань, оперо ба баледэй театрнай намдаа эгээл дүтэ, өөрын хаюм. Түрэл театртаа хизаргүй дуратайб,—гэжэ Люда хэлэнэ. Тиигэжэ хэлэхэдэнь, Марина Викторовна — багшань баяртай.

Багша шаби хоёр бэе бэеэ һайнаар ойлгодог гэжэ ажаглагдана. «Мүнөө хари гүрэндэ худэлхэеэ, тэндэ байхаар ошохо дуратайшуул олон. Харин Людэмни...», гээд ниаг харасаар энсэбхилэн, оролдосотой һурагшаяа магтана. Өөрөө Марина Викторовна Хабаровскһаа ерэжэ, Улаан-Удын хореографическа училищи дүүргээд, оперо ба баледэй театрта худэлһэн, мүнөө училищида багшална.

Марина Викторовна Люда хоёр үшөө нэгэ, уласхоорондын удаадахи конкурсдо мүнөө бэлдэжэ байна. Конкурс Швейцарийн Лозанна хотодо үнэргэгдэхэ. Нэгэдэхи гурынь Москвада үнэргэгдэхөөр курсын һүүлээр болоһон ехэ гала-концертдэ ехэ-ехэ театрнуудай дэлхэй дээрэ мэдэжэ артистнарай уран бэлигээ харуулхада, бидэнэр, эдиршүүл ехэтэ баясаабди. Баледэй суута артистка Наталья Макарова конкурсын жюридэ байгаа һэн. Тэрээнтэй уулзаһанаа хэзээдэшье мартахагүйб, танилсаһандаа ехэ баяртайб.

— Баледэй искусствын ямар уряа урдаа табижа, юугээр сэдьхэлээ ханажа ябадагбши?—гэжэ асуубаб.

— Дотоодын хүсэл бодолни гэжэ гү? — гээд Люда анирүгэй байһанаа: — Суута Майя Плисецкая зүрхэ сэдьхэлыемни абанхай. Нүхэр басагандамни «Майя Плисецкая» гэжэ ном бии, тэрэниень уншадаг, ехэ һонирходог, олон юумыень ухаандаа хадууха гэжэ оролдодогби.

Хөөрэлдэһөөр һуутараа сайшье ошоһые ойлгобгүй хэбэртэйбди. Хэшээлнүүдтэнь дуудаһан хонхо жэнгирхэнь, «Баяртай» гэжэ илдамаар хэлээд, Людын ябашахада, зохёохы ажалэйшни харгы урагшатай байһай гэжэ зүрхэ сэдьхэлдээ зальбаран үлөө һэм...

Э. ДОРЖИЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Люда Доксомова Варнын театрай тайзан дээрэ.

ҺОНИРХОХО БАЙҺАНИИНЬ ЭЛИ

Буряад Республикын уран зохёолшодой зохёохы ажал болон намтар тухайнь хөөрэһэн тусхай ном Хоринин типографида хэблэгдэжэ байнхай.

Энэ ном Буряадай Уран зохёолшодой холбооной байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдана.

2 мянган хэнэгээр гаргагдажа байһан энэ номые уран зохёолшод Баир Дугаров, Рахмет Шойнарданов, Агуу Содномов, эрдэмтэн В. Ц. Найдаков гэгшэд хэблэлдэ бэлдэһэн байха юм.

Хоринин үргэн дайда тоонтотой поэдүүд Цырен-Дулма Дондокова, Дамба Жалсараев, Эрдэни Дугаров тухай эндэ хөөрэгдэһэн бүлэгүүдые нютагаархидынь олоно, һонирхожэ танилсаха байһаниинь дамжаггүй.

Д. ДАМБАЕВ.

Хори.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Энэ жэлдэ манай республикын хүнгэн атледүүд яһала амжалтатай байгаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, Буряад ороной хурдан сүлхэ атледүүд — уласхоорондын классай спортын мастернууд Юрий Чижов, Сергей Федотов, Геннадий Темников, Анастасия Данчинова, Наталья Соломинская гэгшэд холын зайда урилдалгаар үнэргэгдэһэн бүхэроссин болон уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, ехэ амжалта туйлаһан байха юм.

Жэшээнь, кроссой урилдалгаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Грециндэ үнэргэгдэһэн мүрысөөндэ Россин эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда илалта туйлаа һэн. Энэ амжалтада нютагаймнай басаган Наталья Соломинская хубитаяа оруулжа, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Гадна Н. Соломинская болон А. Данчинова гэгшэд Италида, Францида үнэргэгдэһэн коммерческэ мүрысөөнүүдтэ амжалтатайгаар хабаадаһан байха юм. Тиигэжэ А. Данчинова марафоной хахад зайда урилдалгаар Италида болоhон ехэ мүрысөөндэ 1 час 17 минута саг харуулжа, илалта туйлаа һэн.

Буряадай багшанарай институдай оюутан спортын мастер Сергей Лобов 7 метр 65 сантиметр утые хаража, Россин залуушуулай суглуулагдамал командада оруулагдаба.

Энэ жэлдэ үшөө хоёр атлет, түсхайлбал, Вера Чистякова, Владимир Бородихин гэгшэд Россин спортын мастерай нормативуудые дүүргээ.

АВИАМОДЕЛЬНЭ СПОРТ

Спортын техническэ зүйл гэжэ тоологдодог авиамодельнэ спортоор Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Эрхүү хотодо дүүрэбэ. Гол түлөб Железнодорожно районой эдир техникүүдэй станциин һурагшад манай республикын нэрэ хүндые хамгаалһан байгаа. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Буряад Республикын суглуулагдамал команда илалта туйлаа. Хоёр дахин сагаалса буудалгатай эстафетэ дамжуулгатай урилдаандa Улаан-Удэһөо Елена Думнова, Новоуральскһаа Ирина Милешина, Челябинска областьһоо Наталья Спытина, Омскһоо Ольга Тупиченко гэгшэд энэ зайе 1 час 32 минута 56 секунда соо гатлжа, илалта туйлаһан байха юм. Тюменийн команда хоёрдохи, Россин хоёрдохи суглуулагдамал команда гурбадахи шангуудта хүртөө.

ФУТБОЛ. Клубай командануудай дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ. 43 очкотой болоhон «Сэлэнгэ» команда энэ жэлдэ илалта туйлажа, республикын чемпионой нэрэ эзэлдэ хүртөө.

Һүүлэй гурбан жэл удаагуур илажа гараһан, кубогта хүртэһэн «Мотор» команда тэдэнэрһээ нэгэ очкогоор гартажа, хоёрдохи һуурида гараа.

Транспортын «Локомотив» 38 очкотойгоор гурбадахи һуури эзэлһэн байна. «Импульс», ЛВРЗ-гэй спортын клуб, авиационно үйлэдбэрийн нэгэдэлэй «Забайкалец» командануудай удаадахи һуринуудта гараһан байна. Энэ мүрысөөн манай республикын спортын клуббуудта футбол нааданай ямараар хүгжоогдэжэ байһые, ямар дутагдалнуудай ушаржа байһые гүйсэд харуулаа. Мүнгэ танга олоно. «Сэлэнгэ» командала Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй нэгэдэхи лигын наадануудта хабаадуулха гэжэ республикымнай физкультура болон спортын комитедэй, спортын бүлгэмүүд болон клубуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гол зориго болоно.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ДЭЛХЭЙН ҺОНИНОЙ ДЭЭЖЭНЭЭ

ЮУНДЭ ГЭНТЭ ДОБТОЛООБ?

Бангладештэхи Набинг... гэжэ тосхон шадар о... рай полн хахалжа ... нэгэ буха өзэнһэ ... раад, тэндэ байнан ... гэнтэ намнажа эхилбэ. Ю... дэ гэнтэ хумхаарһан... ойлгохын аргагүй. Тус ... хондо ажаһуудаг 360 ... хүн тэрэнние номгор... ядаа. Эбэрээрээ хүмүүс... худэлжэ, тэрэ хайшаг... үгы болошоо.

Зүгөөр «туладдаанай» ... гуниггай байба: нэгэ ... алуулаа, таблад хүн ... таа. Гадна энэ «туладдаа... үедэ бүхы ургасынь ... хэгдэжэ һалаһан ... набшагарайхид хиноо... үлэбэ гээшэ гү?

2004 ОНДО...

Нидерландийн ... Х. Гюйгенс алар 1655 ... Сатурнын спутник Титан ... нээһэн байгаа. Мүнөө ... ондо тэрэ һара дээрэ ... рай онгосо бүулгаа ... дэлгэ хэгдэнэ. Тус онгосо ... «Гюйгенс» гэжэ нэрэтэй ... ха юм. Сатурнын 17 ... нуудай нэгэн болохо Титан ... агаар ягаан юм. Тэрэнь ... hоо, метанһаа болон ... углеводородуудһаа бүрд... дэг тула Британийн ... тэдэй онсо анхарал та... «Ажабайдалай бии ... хын урда тээхи хүрэ... Газар Титан болоно... Англиийн Кентскэ университ... тедэй доктор Джон Зар... ки тоолоно. Тэндэ 100 ... дус хүйтэн, кислород ... Зүгөөр агаарынь 4,5 ... он жэлэй саанахи Газ... агаарта тон адли юм. Мяхан — ... фрин 2004 оной ноябрь... до Титан дээрэ буулга... госо 30 минутын турш... хүдэлжэ шадаа гээд ... сэгдэнэ. «Гюйгенсэй» ... жуулагдаһан мэдээсэлэй ... ашаар Эхэ-Газарайгаа ... лын саг руу шагаажа ... арга боломжо олдоо ...

ГАЙХАЛТАЙ!

Барселоныи университе... тэ ажалладаг Испаниг... дэмтэд болон Каталони... кологууд хамтын ... нуудые үнэргөөд бай... бөөрэ соохи шулуу... бии болоходо, ... нүдөөлнэ гэжэ тодоруул... байха юм. Хромосомуу... нэгэн соонь тэрэ «... даг» байна. Шулуу... лагаад бии болодоо... баар тодоруулаа ... рэнние эмшэлхэ арга ... хонь бэлэн болохо ... гэжэ тус эрдэмтэд ...

ЯАГААД АМИДАРНА...

Орангутануд ... лагаад байдаг бэ гэ... яһала мэдэдэг ааб даа. ... сулөөдэ лагаад байг... балай һайнаар ... байнабди. Тиимэнэ ... хотын зоопаркын ... лэгшэд нимэ арга ... той болохо гэжэ ... эдэ һармагшануудай ... дег тропическа ... ургуулха талаар ... соо ажал ябуулгаа ... одоол һанаһандаа ... эндэхи оранжутануд ... дэ ябаһандаал тон ... ажаһуухе, амидарха ... болобо. Эрдэмтэдэй ... Сидней хотын зоопар... хаяа ерэгшэд эдэ ... нуудай хойноhоо ... аргатай болобо гээ...

НЮУСААР ХЭГДЭ...

13 долоон хоногой ... нюусаар хэгдэһэн ... дүнгүүд тухай одоо ... хогдобо. Юундэ энэ ... ци нюусаар хэгдэһэн ... гэхэдэ, 32-той Стефа... ядта 13 часай турша ... рани хэжэ, дотоодыг... гаан органине ... доо зонойхине ... һуулгаһан байха юм. ... бургын клиникэдэ ... операци яһала ... байба. Юундэ ... дээ юм гэхэдэ, ... ра Девисые тон ... ха һэдэлгэ хэгдэ... гүйдөө ха юм.

(Һонинуудһаа ...)

Ажалай ветеран, ... эжы, эхэ, эгэшэ

БОЛДОЕВА Ханда Цыдыповна...

наһа бараһан тухай ... хидынь, дүтынь ... зэгы шаналал ... мэдүүлнэ.

Яруунын аймагай ... ха һууринһаа октябр... до 12 сагта худөө ...

Аймагууд

Хурамхаанай
Захаминай
Кабанскыи
Хаагтын
Мухар-Шэбэрэй
Прибайкалкин
Зэдын
Загарайн
Хэжэнгын
Тарбагатайн
Иволгын
Бэшүүрэй
Яруунын
Хоринн
Баргажанай
Тунхэнэй
Сэлэнгын
Хойто-Байгалай

Редакторай уялга дүүргэгшэ Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ч. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ Д. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад—Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнуудэй Совет
Бүгэдэ буряадай үндэнэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилийн үйлсэ, 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай — 2-50-96, приемный — 2.54.54, редакторай орлогшонорой — 2.68.08, 2.62.62, харюусалгата секретариин—2.50.52, секретариадай—2.66.76, таһагууд: политическэ—2.55.97 (даагшань), 2.61.35, 2.56.23, социально-экономическа—2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай 2-60-21 (даагшань), 2-57-63, 2-34-05, олонитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2.34.05, 2.69.58; оршуулгын—2.60.91; корректорнуудэй—2.33.61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй—2.35.95. Манай корреспондентнууд: Агинскда—3.42.19, Закаменскда—30.61.

Һонинуудые гаргадаг «Бурятия» хэблэлэй телефонууд: директор —2-49-94, бухгалтери —2-23-67, вахта —2-56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4902. Стереогипта тушаагдаһан саг 19.00.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 2.40.45.

Мүн 69-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 202.